

Майсара Алкун

Міжрегіональна академія управління персоналом

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті обґрунтовано, що в процесі вдосконалення політико-управлінських відносин європейські держави зіткнулись із необхідністю проведення змін у системі державного управління, адміністративних та адміністративно-територіальних реформ з метою переорієнтації системи управління, яка базувалась на тоталітарних засадах. Відзначено, що реалізація європейськими країнами політико-адміністративних реформ дала позитивні результати, допомогла забезпечити ефективну роботу системи державного управління, мінімізувати корупцію, забезпечити неупередженість державної служби та зменшити вплив політичного чинника на вироблення й реалізацію управлінських рішень, а також суттєво знизити вплив олігархічних груп на прийняття політичних рішень. Обґрунтовано, що загалом зміни сприяли забезпеченню зростання ефективності, а також рівня активної діяльності, підзвітності й зацікавленості органів державної влади в найскорішому вирішенні питань, децентралізації та деконцентрації, подальшому розвитку місцевого самоврядування й визначенню його як основи модернізації сучасного публічного управління, підвищенню результативності діяльності органів державної влади, а також залученню представників недержавного сектору до надання послуг. Зарубіжний досвід підтверджує необхідність проведення змін у державі, які мають відбуватись поступово, проте цілеспрямовано.

Ключові слова: політико-управлінські відносини, громадянське суспільство, органи державної влади, електронна демократія.

Постановка проблеми. У процесі вдосконалення політико-управлінських відносин європейські держави зіткнулись із необхідністю проведення змін у системі державного управління, адміністративних та адміністративно-територіальних реформ з метою переорієнтації системи управління, яка базувалась на тоталітарних засадах. Реалізація європейськими країнами політико-адміністративних реформ дала позитивні результати, допомогла забезпечити ефективну роботу системи державного управління, мінімізувати корупцію, забезпечити неупередженість державної служби та зменшити вплив політичного чинника на вироблення й реалізацію управлінських рішень, а також суттєво знизити вплив олігархічних груп на прийняття політичних рішень. Загалом зміни сприяли забезпеченню зростання ефективності, а також рівня активної діяльності, підзвітності й зацікавленості органів державної влади в найскорішому вирішенні питань, децентралізації та деконцентрації, подальшому розвитку місцевого самоврядування й визначенню його як основи модернізації сучасного публічного управління,

підвищенню результативності діяльності органів державної влади, а також залученню представників недержавного сектору до надання послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою взаємодії органів державної влади з громадськістю в системі державного управління займалися такі вчені, як О. Бабінова, В. Бакуменко, Н. Драгомирецька, А. Колодій, О. Крутій, Н. Нижник, О. Семьоркіна, В. Ребкало, Ю. Сурмін, В. Тертичка та інші. Віддаючи належне проведеним вітчизняними і зарубіжними науковцями дослідженням, варто зазначити, що в умовах швидкоплинних процесів глобалізації та розвитку інформаційного суспільства, недовіри різних соціальних спільнот до органів державної влади виникає потреба в розробці нових механізмів залучення потенціалу громадянського суспільства до формування й реалізації державної політики, які б ураховували як сучасні світові тенденції, так й українські реалії.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз європейського досвіду вдосконалення політико-управлінських відносин держави і громадян-

ського суспільства та розгляд можливостей його застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи поняття «електронної демократії» в широкому сенсі, можемо сказати, що вона передбачає залучення громади до вирішення державно-управлінських проблем за допомогою сучасних інформаційних технологій [1]. Отже, з перспективних шляхів залучення громадськості до формування й реалізації державної політики в країнах Європи з високим рівнем розвитку громадянського суспільства та взаємодії з державою є запровадження й розвиток системи *електронного урядування*.

Українським урядом теж схвалена Концепція розвитку електронного урядування в Україні [2]. Цією Концепцією визначені різні напрями, механізми й терміни створення ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів і потреб фізичних і юридичних осіб, удосконалення системи державного управління, підвищення рівня конкурентоспроможності і стимулювання соціально-економічного розвитку держави. Ураховуючи той факт, що Україна зацікавлена в тому, щоб Європейський Союз сприймав її як рівноправного партнера, і намагається виконати всі умови для вступу до Європейського Союзу, включаючи створення державного управління на основі електронного урядування, вдосконалення цього типу управління дасть змогу країні бути більш конкурентоспроможною в мінливих умовах економічного середовища нашої держави.

Але Україна у сфері державних електронних послуг відстає не тільки від світових лідерів, а й від більшості розвинутих країн. Згідно з останнім дослідженням Організації Об'єднаних Націй щодо розвитку електронного урядування, Україна посіла лише 62 місце серед 193 країн [3]. На нашу думку, це також говорить про недостатній рівень залучення громадянського суспільства до формування й реалізації державної політики. Наприклад, якщо електронне урядування в Україні поки що здійснюється на рівні надання електронних та адміністративних послуг, то з метою залучення громадянського суспільства до формування й реалізації державної політики перспективним було б використати такі напрями електронного урядування, як *електронна суспільна співпраця* (приклад – Данія) [4; 5]. У цьому випадку спільні рішення, висунуті «електронною державою», регіонами й органами місцевого самоврядування повинні опрацьовуватись разом. Не обов'язково,

щоб кожен державний орган чи установа створювала власні системи; замість цього, краще скористатися досвідом і технологіями в державах, де вже винайдені ефективні загальні рішення. Але це можливо тільки тоді, коли буде ефективна координація заходів з оцифрування між органами державної влади, регіональною владою та органами місцевого самоврядування. Використовуючи перспективні механізми залучення громадянського суспільства до формування державної політики на прикладі Данського уряду, українська влада має навчитися безперервно реагувати на потреби користувачів через спеціальні консультативні центри й комунікативні групи, користуватися послугами приватного сектору, у якого вже є досвід у реалізації інформаційно-телекомунікаційних рішень. Уряд України має встановити прямий діалог з громадянами. Більш широке залучення громадянського суспільства до державної політики й формування уряду (на прикладі Данії) є перспективним для нашої держави – це служба обговорення проєктів електронних послуг, де можуть бути навіть запропоновані нові закони також. Ця послуга може бути розміщена в окремому блоці «Громадяни й уряд». Крім того, поряд з обговоренням проєктів, законів і послуг ввести такі послуги: конференції онлайн, електронні звернення, онлайн-залучення об'єднань громадян до участі в громадських радах державних органів, онлайн-прийом громадян керівниками державних органів тощо.

До перспектив залучення потенціалу громадянського суспільства до формування державної політики можемо зарахувати також різні форми консультацій з громадськістю. Багато європейських країн (Польща, Швеція, Болгарія, Нідерланди, Франція та ін.) проводять їх з метою залучення громадян до участі в управлінні державою, забезпечення гласності, відкритості й прозорості в діяльності владних структур, сприяння їх діалогу з громадськістю, урахування думки населення під час підготовки і прийняття органами державної влади рішень з важливих питань державного й суспільного життя [6]. Разом із тим обов'язково мають проводитися консультації з питань нормативно-правового характеру, що лежать у площині прав і свобод громадян, державних і місцевих політичних рішень економічного, соціального й культурного розвитку та рішень щодо їх виконання й використання органами влади бюджетних коштів.

У країнах Європейського Союзу однією з найпоширеніших форм залучення потенціалу

громадянського суспільства до формування державної політики є *громадські слухання*. Вони також використовуються в Україні, але через недосконалість технологічного процесу прийняття рішень шляхом проведення громадських слухань, відсутність чіткого механізму реалізації їх результатів, недостатню матеріально-технічну базу та низький рівень обізнаності громадськості про проведення громадських слухань, по суті, залишаються формальною подією [7]. Отже, щоб громадське обговорення в Україні й надалі не лишалися формальними, під час його проведення доцільно порушувати питання, які дійсно зачіпають інтереси широкого кола громадськості. Вони також мають бути добре підготовленими інформаційно й організаційно (забезпечення репрезентативності груп населення з урахуванням соціальної структури суспільства, об'єднань громадян, що проводять свою діяльність у певній галузі (сфері) чи регіоні). Публічні *громадські обговорення* можуть відбуватися

також у формі конференцій, семінарів, форумів, громадських слухань, круглих столів, зустрічей з громадськістю, онлайн-конференцій.

Висновки. Отже, можна підсумувати, що вибір Європейського вектору розвитку для України означає рух у напрямі європейської цивілізаційної моделі, що передбачає складний демократичний перехід до політично-організованого, відповідального суспільства нової якості, в якому поступово підвищується рівень ділової активності й політичної участі громадян, забезпечення їхніх прав і свобод, формується нова структура соціального простору. Усі ці якісні зміни в структурі та змісті громадянського суспільства неминуче детермінують зміни у формі та змісті держави, особливо в системі державного управління, що передбачає насамперед докорінну зміну формату спілкування держави і громадян. І підґрунтям такого нового «формату» має стати формування ефективної й результативної системи публічного управління, адекватної українським реаліям і світовим тенденціям.

Список літератури:

1. Грицяк Н.В., Соловійов С.Г. Електронна демократія: навч. посіб. / за заг. ред. докт. наук з держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. Київ: НАДУ, 2015. 66 с.
2. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250287124>.
3. United Nations E-government Survey 2016. UN E-Government Knowledgebase. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/reports/un-e-government-survey-2016>.
4. Громадянство, міграція, переїзд. Єдиний державний портал адміністративних послуг. URL: <http://my.gov.ua>.
5. Чукут С.А., Полярна В.Л. Кращі європейські практики впровадження електронного урядування: досвід Данії. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 24. С.140–145.
6. Досвід взаємодії державних органів країн світу з інститутами громадського суспільства, залучення громадськості до формування та реалізації державної політики, протидії корупції, забезпечення електронного урядування. URL: http://www.ogp.gov.ua/sites/default/files/library/Dosvid_OGP-MFA.pdf.
7. Реформування державної політики в Україні: теоретико-методологічні засади дослідження та впровадження: навч.-наук. вид. / В.А. Ребкало (кер. авт. кол.) та ін.; за заг. ред. В.В. Тертички, В.А. Шахова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ; Львів: НАДУ, 2012. 352 с. С. 326–348.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПОЛИТИКО-УПРАВЛЕНЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ ГОСУДАРСТВА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

В статье обосновано, что в процессе усовершенствования политико-управленческих отношений европейские государства столкнулись с необходимостью проведения изменений в системе государственного управления, административных и административно-территориальных реформ с целью переориентации системы управления, базировавшейся на тоталитарных началах. Отмечено, что реализация европейскими странами политико-административных реформ дала позитивные результаты, позволила обеспечить эффективную работу системы государственного управления, минимизировать коррупцию, обеспечить беспристрастность государственной службы и уменьшить влияние политического фактора на выработку и реализацию управленческих решений, а также существенно снизить влияние олигархических групп на принятие политических решений. Обосновано, что суммарно изменения способствовали обеспечению возрастания эффективности, а также уровня активной деятельности, подотчетности и заинтересованности органов государственной власти в скором решении вопросов, децентрализации и деконцентрации местного самоуправления, определению его как основы модернизации современного публичного управления, повышению результативности деятель-

ности органов государственной власти, а также привлечению представителей негосударственного сектора к предоставлению услуг. Зарубежный опыт подтверждает необходимость проведения изменений в государстве, которые должны происходить постепенно, но целенаправленно.

Ключевые слова: политико-управленческие отношения, гражданское общество, органы государственной власти, электронная демократия.

EUROPEAN EXPERIENCE IN IMPROVING THE POLITICAL AND MANAGERIAL RELATIONS BETWEEN THE STATE AND CIVIL SOCIETY

It is justified that in the process of improving the political and administrative relations, European states have come up against the need to make changes in the system of state administration, administrative administrations and administrative reforms with a view to reorienting the system of governance based on the principles of the economy. It is noted that the implementation of political and administrative reforms by European countries has yielded positive results and allowed to ensure the effective functioning of the public administration system, to minimize corruption, to ensure impartiality of the civil service and to reduce the influence of the political factor on the development and implementation of managerial decisions, and also significantly reduce the influence of oligarchic groups on acceptance of political decisions. It is justified that, in summary, the changes contributed to ensuring the increase in efficiency, and also to the level of activity, accountability and interest of public authorities in the soonest resolution of issues, decentralization of the deconcentration of local self-government and its definition as the basis for modernizing modern public administration, increasing the results of the activities of public authorities, and also to involve non-state sector proponents in the provision of services. Foreign experience confirms the need for changes in the state, which should occur gradually, but purposefully.

Key words: political-management relations, civil society, public authorities, e-democracy.